

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Statsvetenskapliga institutionen

Åsiktsöverenstämmelse, en förklaring till sakfrågeägarskap?

- En studie om väljares preferenser påverkar sakfrågeägarskap.

Författare: Andreas Persson

Uppsats/Examensarbete:	15 HP.
Program och/eller kurs:	Statsvetarprogrammet, examensarbete.
Nivå:	Kandidatuppsats
Termin/år:	HT 2017
Handledare:	Love Christensen
Antal ord	9509

Abstract

Uppsatsen ämnar undersöka om en alternativ förklaring till skiften i sakfrågeägarskap har bäringskraft. Syftet är att undersöka om väljarnas åsiktsöverensstämmelse med partierna påverkar ifall den enskilda väljaren anser att ett givet parti har bra sysselsättningspolitik. För att göra detta har uppsatsen formulerat en teori baserat på ifall partierna anpassar sin politik till väljarnas preferenser. Hypoteserna som har formulerats utifrån den teoretiska bakgrunden är två: Den första hypotesen testar ifall väljarnas preferenser påverkar hur partier formulerar policy och den andra ifall H1 förstärks i framträdande frågor. För att testa hypoteserna genomförs en statistisk studie på Valundersökningar från 1979 till 2010. Studien inkluderar tre kontrollvariabler: Kön, ålder och utbildning. Resultatet ger stöd för den första hypotesen för de partier med tydlig förankring i höger-vänsterskalan men den andra hypotesen stämmer endast för ett parti, Socialdemokraterna. Vid kontroll för spuriösitet hade kontrollvariablerna en marginell effekt på det ursprungliga sambandet. Detta tyder på att undersökningen har passat bättre för vissa partier. En slutsats som dras utifrån resultatet är att väljare och partier har en mer komplex påverkansgrad på varandra än tidigare antagits i avseende på sakfrågeägarskap. Uppsatsen har inte kunnat svara på frågeställningen: Förändrar graden av responsivitet graden av sakfrågeägarskap? Anledningen till detta är att det svårt att härleda ifall partierna medvetet har agerat responsivt. Resultatet tyder däremot på att det finns anledning att tro att responsivitet kan påverka graden av sakfrågeägarskap. Uppsatsen har bidragit med en grund genom kombinera två forskningsfält, och har förhoppningsvis på så sätt bidragit till den gemensamma kunskapen.

Innehållsförteckning

1. Inledning	Sid 4
2. Tidigare forskning och teori	Sid 5
2.1. Två olika typer av sakfrågeägarskap	Sid 5
2.2. Sakfrågeägarskap, ett stabilt fenomen?	Sid 6
2.3 Framträdande sakfråga	Sid 7
2.4 Teoretiskt ramverk	Sid 7
3. Syfte och frågeställning	Sid 10
4. Metod, material och operationaliseringar	Sid 10
4.1 Studiens design	Sid 11
4.2 Operationaliseringar	Sid 13
4.3 Beroende variabel: Sakfrågeägarskap	Sid 13
4.4 Oberoende variabel: Ideologisk kongruens, en proxyvariabel för responsivitet	Sid 15
4.5 Framträdande fråga	Sid 16
4.6 Kontrollvariabler	Sid 17
4.7 Generaliserbarheten	Sid 18
5. Resultat	Sid 19
5.1 Regressionsanalyser	Sid 22
6.2 Bivariat resultat	Sid 22
6.3 Multivariat regressionsanalys	Sid 24
6. Analys	Sid 27
7. Slutsats	Sid 29
7.2 Framtida studier	Sid 30
8. Källförteckning	Sid 31

1. Inledning

Under de senaste årtiondena har andelen av väljarna som röstar efter klasstillhörighet eller partiidentifikation sjunkit. De mönster som tidigare i högre grad förklarat väljarbeteende verkar luckras upp (Christensen, Dahlberg och Martinsson, 2015). Väljarvolatiliteten ökar, och väljarna är mer benägna att byta parti mellan valen. Detta kan innebära att hur väl ett parti bedöms prestera i en viss fråga kan avgöra om den enskilda väljaren kommer rösta på partiet. Sakfrågor verkar därmed bli en mer avgörande komponent för att förklara väljarbeteende (SCB, 2013).

Parallellt med denna utveckling har antalet politiska dimensioner som strukturerar det politiska klimatet ökat. Frågor som ingår i den endimensionella ekonomiska höger-vänster skiljelinjen, som tidigare präglat Sverige i hög grad, är inte längre de enda centrala frågorna. Fragmenteringen återfinns även i det ökade antalet partier, och Sverige är ett av de västeuropeiska länderna med flest partier i parlamentet. Konkurrensen gällande sakfrågor ökar (SNS Demokratirapport, 2017).

Tidigare forskning gällande sakfrågeägarskap har haft ett tydligt fokus på att förklara fenomenet utifrån partibeteende. Forskningen pekar ofta på att partibeteende förklarar sakfrågeägarskapet, implicita antaganden har därmed gjorts. Studierna utgår från att om parti X gör handling Y stiger sakfrågeägarskapet på ett visst sätt. På så sätt utgår tidigare forskning att väljarnas upplevelse av kompetens avgörs av partibeteende (Walgrave, Lefevere & Tresch, 2014; Dahlberg & Martinsson, 2015; Walgrave, Lefevere & Nuytemans, 2009). Denna uppsats ämnar undersöka väljarnas påverkan på sakfrågeägarskapet. Spelar väljarnas preferenser en roll i att förklara varför vissa partier innehar sakfrågeägarskapet samt varför förändringar sker? För att förstå om åsikter mellan väljare och partier kongruerar kommer jag att utgå fenomenet responsivitet. Med responsivitet menar jag ifall partierna anpassar sina policybeslut efter väljarnas policypreferenser (Wlezien, 1995).

Den ökade väljarvolatiliteten och det ökade antalet politiska frågor ger en indikation på att sakfrågor, och därmed sakfrågeägarskap, utgör en allt större förklaring till partibeteende och väljarbeteende (Christensen, Dahlberg & Martinsson, 2015). För att få ökad förståelse för hur sakfrågor påverkar partierna och väljarna är det också väsentligt att förstå sakfrågeägarskapet. Petrocik (1996) menar att grunden för sakfrågeägarskapet är att hantera ett samhälleligt problem, att lösa ett problem som väljarna upplever.

Sakfrågeägarskap har två dimensioner, det associerade och kompetensbaserade sakfrågeägarskapet. Denna uppsats kommer att undersöka graden av kompetensbaserat sakfrågeägarskap. Anledningen till det är för att forskning pekar på partier är benägna att försöka behålla sakfrågeägarskapet samt att partier konkurrerar om att vinna nya sakfrågor. Anledningen till denna partikonkurrens är för att sakfrågeägarskap genererar väljarstöd. Detta mönster återfinns primärt i den kompetensbaserade dimensionen. Mer om detta under tidigare forskning (Tresch, Lefevere, Walgrave, 2015).

Dispositionen för uppsatsen är följande. Till att börja med kommer jag att redovisa syftet och frågeställning för att sedan presentera den tidigare forskningen inom området och det teoretiska ramverket. Sen kommer metoden, materialet och operationaliseringarna att presenteras. Till sist redovisas resultatet, analys och slutsatser.

2. Tidigare forskning och teori

Sakfrågeägarskapsteorin utgår ifrån att väljare förknippar partier med sakfrågor; om väljaren tänker på en viss fråga så tänker de också på ett visst parti. Väljares bedömning om ett parti kan hantera en fråga är central eftersom väljare är mer benägna att rösta på ett parti som de upplever vara kompetent. Partier har därför incitament att uppfattas som kompetenta, och därmed vara sakfrågeägare. Partier kommer därför att försöka få upp sina frågor agendan eller att stjäla framträdande frågor som de inte äger. Partier tävlar alltså om att bli sakfrågeägare för att detta maximerar partiets totala väljarstöd (Tresch et al, 2015; Budge & Farlie, 1983).

2.1. Två olika typer av sakfrågeägarskap

Sakfrågeägarskapet har två dimensioner: Det associerade sakfrågeägarskapet och det kompetensbaserade sakfrågeägarskapet. Den förstnämnda dimensionen innebär att väljarna förknippar ett parti med en viss fråga medan den sistnämnda innebär att väljaren/väljarna upplever att parti som bäst kan hantera ett problem. Detta bör förstås utifrån att det associerade sakfrågeägarskapet uppkommer ifrån hur partiet har förhållit sig till frågan historiskt, och det kompetensbaserade sakfrågeägarskapet uppkommer som konsekvens av att väljarna upplever att partiet är det mest kompetenta partiet att hantera en given sakfråga, alltså att lösa ett samhällsproblem (Petrocik, 1996).

Skillnaderna har visats empiriskt i en studie från Belgien. I undersökningen svarar 95 % av de svarande att de tänkte på det flamländska gröna partiet när de tänkte på sakfrågan miljö, medan 59 % ansåg att de var kompetenta att hantera problemet (Walgrave, Lefevere & Tresch, 2012). De olika dimensionerna har visats ha olika inverkan på individens röstval, det associerade har en indirekt effekt, beroende på om frågan är framträdande, medan den kompetensbaserade har en direkt effekt på röstvalet (Walgrave et al, 2012; Belucci, 2006; Green & Jennings, 2011; Bélanger & Meguid, 2008). Denna empiri är ett tydligt exempel på ett implicit antagande, flera forskare har nått samma resultat, att sakfrågeägarskap påverkar individens röstval. Det ges få förklaringar till vad som gör att en väljare upplever att partierna är kompetenta.

2.2. Sakfrågeägarskap, ett stabilt fenomen?

Det tidigare forskningsläget fokuserat på att undersöka om sakfrågeägarskap är ett stabilt fenomen eller inte (Walgrave et al, 2009; Christensen et al, 2015). De olika förklaringarna till förändringar i sakfrågeägarskapet kan dock ha uppkommit som konsekvens att den tidigare forskningen inte distinkt separerade sakfrågeägarskapet. Det associerade sakfrågeägarskapet är ett stabilt fenomen över tid (Seeberg, 2017; Walgrave et al, 2012).

Det associerade sakfrågeägarskapet fluktuerar sällan, detta som konsekvens av att ryktet (att associeras med sakfrågan) byggs upp under en lång period, att det är historiskt förankrat (Tresch et al, 2015; Dahlberg & Martinsson, 2015). Eftersom den kompetensbaserade dimensionen fluktuerar finner jag en större anledning att fokusera på den, på grund av metodologiska skäl. Då uppsatsen driver hypoteser underlättar förändringen möjligheten att studera fenomenet sakfrågeägarskap. Vidare är det kompetensbaserade sakfrågeägarskapet tydligare förankrat i väljarnas utvärdering av ett partis sakfrågepolitik. Inom den kompetensbaserade dimensionen konkurrerar partierna om sakfrågan, kan det vara lönsamt (utifrån väljarstöd) att försöka stjäla en sakfråga (Tresch et al, 2015).

Få studier är gjorda som förklarar varför skiften sker i sakfrågeägarskapet (Christensen et al, 2015; Walgrave et al, 2009) Hur partier kommunicerar ut dess policyposition exempelvis genom valprogram, pressmeddelanden och framträdanden i massmedia har en inverkan på om väljare upplever att partiet är kompetenta inom en sakfråga (Walgrave et al, 2015). Strategisk kommunikation är alltså en avgörande faktor för att förklara skiften i sakfrågeägarskap, detta förklaras genom att ifall partiet tydligt nämner dess position gällande ett sakområde kan de ha

en möjlighet att ändra väljarnas uppfattning om kompetens. Detta har empiriskt visats i Belgien och Sverige. Om flera partier väljer att tillämpa denna strategi upphör dock effekten (Dahlberg & Martinsson, 2015; Walgrave et al, 2009). Partiernas kommunikationsstrategi är temporär, vilket följaktligen stärker teorin om att faktorn som avgör om väljarna upplever att ett parti är kompetent ligger på väljarnivå. Anledningen är att väljarnas preferenser inte ändras om flera partier tillämpar samma strategi. Eftersom partiernas handlingar är desamma verkar anledningen till att väljare har olika upplevelser om kompetens finnas på den enskilda väljarens nivå. Det verkar alltså vara någon annan faktor som avgör ifall väljarna upplever att partiet är kompetenta inom sakfrågan. Det belyser också behovet att ytterligare undersöka vad skiften i sakfrågeägarskap beror på.

Vissa förklaringar har getts till varför ett skifte i sakfrågeägarskap skedde år 2006 gällande sysselsättning i Sverige. Sakfrågeägarskapet skiftade från Socialdemokraterna till Moderaterna. Anledningen kan varit att moderaterna prioriterade att minska arbetslösheten, omdefinierade frågan. Moderaterna breddade debatten till att inte längre bara fokusera på arbetslöshet eller inte, utan betonade istället inkludering och exkludering på arbetsmarknaden (Dahlberg & Martinsson, 2015).

För att summera förklarar tidigare forskning skiften i sakfrågeägarskap som beroende på hur partier kommunicerar ut sina budskap. Betoning, adressering och omdefiniering har angivits som förklaringar till skiften. I fråga om andra faktorer som eventuellt påverkar har i forskningen getts lite uppmärksamhet.

2.3 Framträdande sakfråga

Partiets intresse av att vinna en sakfråga ökar sakfrågan är framträdande. Det vill säga att frågan ofta debatteras i det politiska samtalet, rapporteras frekvent om och att väljarna anser att det är en viktig sakfråga. När ett parti innehar en fråga som är framträdande gynnar det väljarstödet mer än när ett parti innehar sakfrågeägarskapet över en sakfråga som inte är framträdande (Christensen et al, 2015).

2.4 Teoretiskt ramverk

Den tidigare forskningen har presenterats få förklaringar till vad som orsakar ett skifte i det kompetensbaserade sakfrågeägarskapet, men det har visats att den skiftar på kort sikt. I denna

del av uppsatsen kommer jag att presentera en teori till varför skiftena uppstår. Det är möjligt att partierna påverkar sakfrågeägarskapet i högre utsträckning än väljarna, och att väljarna därmed i högre grad anpassar sina åsikter till partiet än vice versa.

Vad finns det för anledning att tro att åsiktsöverensstämmelse påverkar sakfrågeägarskapet? Väljarna har preferenser, och dessa preferenser bör rimligen påverka upplevelsen om att parti är kompetent eller inte. Som tidigare nämnt definierade Petrocik (1996) kompetens som ett partis förmåga att hantera ett samhällsligt problem. Ifall ett parti ligger nära väljarens åsiktpreferenser borde sannolikheten öka att väljaren anser att partiet är kompetent, det omvända förhållandet bör gälla om partiet ligger längre ifrån väljarens preferenser.

En teori som uppsatsen kommer att utgå ifrån är Downs (1957) partikonkurrensteori. Downs teori är att partierna formulerar sina policybeslut endast för att maximera deras väljarstöd. Partiernas yttersta intresse är att nå regeringsställning och därmed är de rationella när de försöker maximera väljarstödet. Teorin är central för att förstå varför partierna har incitament att uppfattas vara kompetenta i en sakfråga av väljarna.

Tidigare studier har visat att väljarnas opinion påverkar hur policyformuleringen blir (Page & Shapiro, 1983). Väljarnas preferenser har visats vara stabila på aggregerad nivå, vilket innebär att partier ha anpassar sig efter stabila preferenser på aggregerad nivå (Page, Shapiro & Dempsey 1987) Vidare tenderar väljare till att, medvetet eller omedvetet, inte acceptera budskap som motsätter deras redan existerande uppfattning (Walgrave et al, 2014) Utifrån dessa resultat gör jag ett antagande om att väljarnas preferenser på kort sikt är fixerade.

Väljarna agerar uppmärksamt mot presenterad policyformulering och reagerar på den. En policyformulering som inte ligger i linje med väljarens preferenser förväntas generera uppfattning om att partiet inte är kompetenta att hantera den givna sakfrågan. Partier har därmed en inverkan på sakfrågeägarskapet, i den mån att partiet formulerar policybeslut som ligger längre ifrån eller närmare väljarnas åsikter. Det partiet med högst andel av väljarna som anser att partiet har en bra politik uppfattas troligen också som det mest kompetenta partiet i sakfrågan. Skiften i sakfrågeägarskapet är med andra ord en konsekvens av medvetna val från väljarna. Baserat på denna teori formulerar jag hypotesen.

Hypotes 1: Väljarnas preferenser i policybeslut påverkar hur partier formulerar policy.

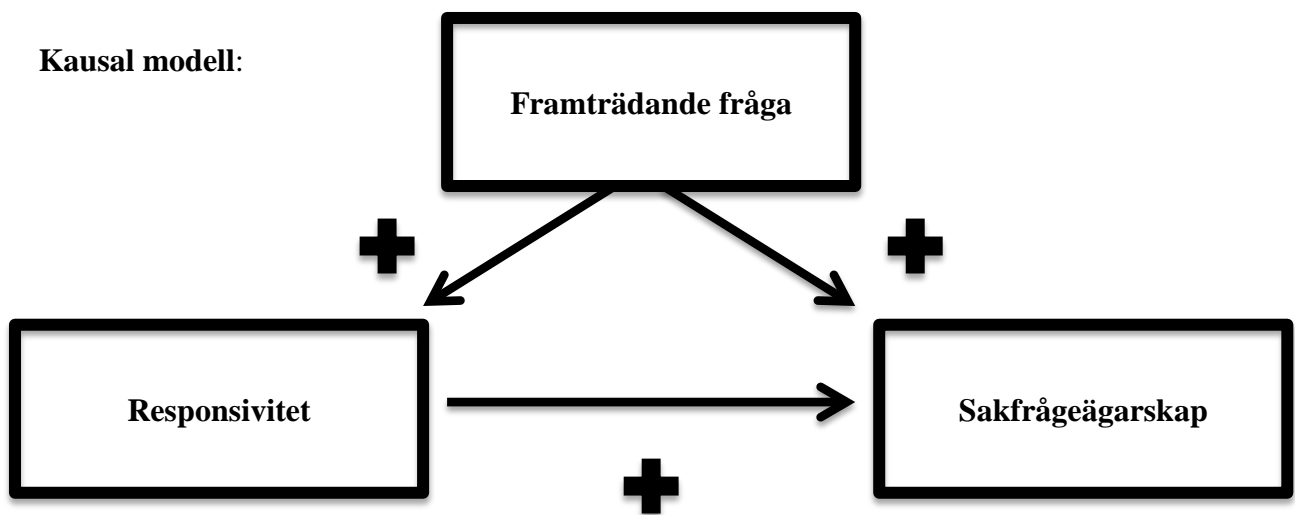
Att väljare anser att partier som avviker från deras åsikter är inkompetenta att hantera en sakfråga är en förutsättning för att förstå om partierna är responsiva. Om nivån av policyn skiljer sig från väljarnas föredragna nivå kommer väljarna antingen vilja ha mer eller mindre av policyn. Väljarna kommer därefter att signalera om politiken är önskvärd eller inte. Väljarna kommer i högre grad signalera sina åsiktspreferenser i framträdande frågor. Om partier reagerar på denna signal kan vi också förvänta oss att partiet/partierna är responsiva. (Wlezien, 1995; Wlezien & Soroka, 2012).

Varför kongruerar då dessa åsikter i högre grad i framträdande frågor? Antagandet är att dessa resultat uppstår som konsekvens av partikonkurrens. Framträdande frågor innebär att det finns ett större incitament för partier att försöka bli sakfrågeägare för att maximera sitt väljarstöd. I framträdande frågor fäster väljarna större uppmärksamhet, vilket också gör att det är regeringar förhåller sig gentemot deras preferenser (Wlezien & Soroka, 2012). Jag finner ingen anledning att tro att detta skulle skilja sig från övrigt partibeteende. En strategi skulle då vara att försöka formulera policybeslut som ligger nära väljarnas föredragna preferenser, alltså därmed agera responsivt mot väljarnas preferenser.

Partier agerar responsivt gentemot väljarna i flera avseenden. Partierna tenderar till att ändra sina ideologier baserat på det föregående valets utgång samt baserat på den allmänna opinionen. Vissa partier tenderar till att vara mer ideologiskt responsiva än andra (Adams, Haupt & Stoll, 2009). Partier är dessutom responsiva gentemot väljarna i avseende på vilka frågor kommer upp på agendan. Partierna betonar de policyfrågor som är viktiga för väljarna i nationella val (Spoon & Klüver, 2015). Detta tyder på att partier formulerar policybeslut och betonar sakfrågor utefter väljarnas preferenser.

Hypotes 2: Partier kommer i högre benägenhet att formulera policybeslut som kongruerar mer (därmed vara responsiva) med väljarnas åsikter i framträdande frågor.

Nedan presenteras en casual modell som är utformad efter de båda hypoteserna.

3. Syfte och frågeställning

Uppsatsen har som ambition att undersöka om väljarnas åsiktsöverensstämmelse kan förklara varför förändring i sakfrågeägarskap sker. Syftet är att försöka bidra till att täppa igen en forskningslucka som jag tidigare har presenterat i uppsatsen. Genom att undersöka variabeln responsivitet inom policybesluts eventuella påverkan på sakfrågeägarskap har uppsatsen som ambition att undersöka en relation mellan väljare och partier som inte tidigare är undersökts. Det övergripande målet är givetvis att bidra med en förklaring till varför ett skifte i sakfrågeägarskap sker. Uppsatsen har därmed en förklarande ansats.

Som konsekvens av att driva en hypotes gällande en variabels påverkan på de aktuella fallen har uppsatsen en teoriutvecklande karaktär. Genom att kombinera insikter från två stycken forskningsfält ämnar jag att undersöka ifall dessa i kombination har en gemensam påverkan på sakfrågeägarskap. Även om syftet med min studie är att bidra till den gemensamma kunskapen, skulle slutsatser om kausalitet kräva fler studier.

Frågeställningen är följande: **Förändrar graden av responsivitet graden av sakfrågeägarskap?**

4. Metod, material och operationaliseringar

Uppsatsen ämnar undersöka en eventuell förklaringsfaktor till vad som påverkar sakfrågeägarskapet. I tidigare forskning brukar sakfrågeägarskapet behandlas som en oberoende variabel och sällan som en beroende variabel (Dahlberg & Martinsson, 2015).

För att ta reda på vilket sätt responsivitet eventuellt påverkar sakfrågeägarskapet är det centralt att undersöka individers beteende (grundat i deras uppfattning om kompetens). Jag har därför valt att använda mig utav en statistisk metod, vilket innebär att omfattande information kan analyseras för att uttala sig om svenska väljares beteende.

4.1 Studiens design

I och med valet av statistisk design som metod är det möjligt att kontrollera för fler variabler som skulle kunna påverka sambandet. Att kunna kontrollera för flera variabler är i en studie som har som ambition att undersöka en ny variabel centralt. Om kontrollen inte görs finns det en risk att ett spuriöst samband återfinns. Det vill säga, kontrollera för andra variabler som kan påverka graden av sakfrågeägarskap utöver responsivitet. Det är alltid svårt att avgöra huruvida ett eventuellt samband är kausalt. Men genom att kontrollera för flera variabler stärks sannolikheten att ett sådant samband går att uttyda (Esaiasson et al, 2017). Eftersom uppsatsen undersöker sakfrågeägarskap utifrån ett nytt sätt finns det få variabler som undersökts tidigare. Kontrollvariablerna som kommer inkluderas är därför variabler som brukar påverka samband, dessa är kön, utbildning och ålder, jag kommer mer utförligt att diskutera kontrollvariablerna under operationaliseringar.

En experimentell design hade också på ett effektivt sätt kunnat användas för att besvara på frågeställningen, anledningen till att en sådan inte är vald är på grund av tidsaspekten, det vill säga att det är svårt att genomföra ett experiment vid mätningar över tid. Experimentell design hade med andra ord gjort att undersökningen hade behövts utformas på ett annorlunda sätt.

Det empiriska underlaget som skall användas för att besvara frågeställningen är hämtad ifrån Valforskningsprogrammet. Sedan 1956 har intervjuer genomförts vid val. Tidsintervallet som kommer att undersökas är mellan 1979 – 2010. Anledningen till just det intervallet är eftersom det är då mätningar för sakfrågeägarskap uppkommer i frågeundersökningarna. Mer om hur det empiriska underlaget kommer att mätas kommer jag att gå in på mer noggrant för varje variabel senare.

Uppsatsen har undersökt 18050 analysenheter per traditionellt riksdagsparti är på grund av den statistiska designen. Dessa analysenheter är slumpvis valda, vilket ger goda möjligheter till att generalisera till den totala populationen (Esaiasson et al, 2017). Urvalet är tänkt att representera den svenska befolkningen som är röstberättigad. En begränsning har däremot

gjorts på den röstberättigade befolkningen i valforskningsprogrammets undersökning, en övre åldersgräns på 80 år sattes. Viss registerdata är inhämtad vid urvalsdragningen, informationen är t.ex. födelseår, kön och sammanräknad inkomst. Sedan 1979 har man tillåtit intervjuarna i eftervalsetappen att genomföra förkortade varianter av intervjun till de som inte har varit villiga ställa upp. Vidare har möjligheten getts att genomföra intervjun över telefon för upptagna och svårkontaktade personer, intervjun har då blivit förkortad. Att urvalet är baserat på viss slump och möjligheten för respondenter att genomföra en kortare intervju innebär att representativiteten är förhållandevis hög (SCB, 2016).

Undersökningen kommer att genomföras med hjälp av en binär OLS- regressionsanalys. Vid en sådan analys blir resultatet annorlunda från en OLS-regression. Med en LPM-modell får jag ut en ökad/minskad sannolikhet att väljarna anser att ett parti har en bra sysselsättningspolitik som b-koefficient (Horrace & Oaxaca, 2005). Genom att genomföra en multivariat regressionsanalys kan jag kontrollera för andra variablers effekt på den beroende variabeln. På detta sätt undviker regressionen att få spuriösa samband. En problematik som alltid uppstår i och med den statistiska metoden är att det finns en risk för att undersökningen kontrollerar för ”fel” variabler. Eftersom ingen har kombinerat dessa forskningsfält på liknande sätt förut finns det få variabler som andra har kontrollerat för.

Viss tidigare forskning har utgått från liknande tillvägagångssätt vid studier av liknande frågor. Denna forskning utgår också från mikronivå (individ), för att avgöra huruvida upplevelsen av kompetens av en politiker/ ett parti påverkar individens röst (Bellucci, 2006). Väljarnas upplevelse av kompetens är en av de faktorer som har varit avgörande för att göra analysen på mikronivå. Om väljarna upplever att partiet har en bra politik inom ett sakfrågeområde betyder detta på makronivå att partiet som innehar störst andel väljare har sakfrågeägarskap.

Fallen jag kommer att undersöka är samtliga partier som återfinns mellan 1979 – 2010 i riksdagen. Anledningen till denna tidsperiod är vald är på grund av empirins utformning. Frågorna som jag kommer att utgå ifrån ställdes inte innan 1979. Detta innebär att tidigare undersökningar dessvärre inte går att använda. Representativiteten i urvalet innebär att ett eventuellt samband kan uttala sig om den totala populationen (Svenska väljare), vilket också i längden kan generaliseras till andra populationer och kontexter (andra länders väljare). Detta gäller åtminstone för stater som har ett konstitutionellt system och politiska skiljelinjer som

liknar Sveriges. Denna diskussion kommer att förklaras utförligare under stycket ”generaliserbarheten”.

Ett problem som uppstår vid användandet empiriskt underlag ifrån SNES är att undersökningstillfällena sker var tredje eller var fjärde år. Eftersom observationstillfällena sker med relativt stort intervall uppstår det en svårighet att se hur responsivitet sker dynamiskt under mandatperioden. Att mäta responsivitet dynamiskt hade kunnat påvisa hur väljare reagerar efter en policyförändring och därefter se om det hade en effekt på graden av sakfrågeägarskap.

Den sakfråga som kommer att undersökas är sysselsättning. Anledningen till detta är delvis på grund av att SNES-undersökningen 1979 inte frågade vad respondenterna tyckte gällande särskilt många sakfrågor, endast sex stycken (Holmberg, 1986a). Den andra anledningen till att sysselsättningsfrågan är vald är för att den är framträdande i den svenska politiska debatten. Som tidigare nämnt, ifall en sakfråga är framträdande finns det större incitament till att äga sakfrågeägarskapet och vara responsiv (Christensen et al, 2015).

Sakfrågan sysselsättning är tydligt är förankrad i höger-vänsterdimensionen. Att frågan är tydligt förankrad i denna dimension är centralt eftersom uppsatsen ämnar undersöka åsiktöverensstämmelse genom att undersöka hur nära den enskilda väljaren ligger partiet rent ideologiskt, och om det påverkar sannolikheten att anse att ett parti har en bra sysselsättningspolitik. Att därför mäta en sakfråga utan lika tydlig association hade därför kunnat ge ett missvisande resultat.

4.2 Operationaliseringar

Nedan kommer jag att presentera operationaliseringarna för de variabler jag presenterar i den kausala modellen: Sakfrågeägarskap, responsivitet och framträdande fråga.

4.3 Beroende variabel: Sakfrågeägarskap

Sakfrågeägarskap kan som tidigare nämnt delas in i två stycken separata dimensioner. I denna undersökning kommer det kompetensbaserade sakfrågeägarskapet att undersökas. Tidigare forskning pekar på att upplevd kompetens går att koppla till om väljarna anser att partiet har en bra politik i ett visst sakområde. I SNES har det sedan 1979 ställs en fråga om inom vilka

sakfrågeområden väljaren anser att ett parti har en bra politik. Frågan är ställd som följande:
Vilka partier anser du ha bra politik inom följande sakfrågeområden?

Vidare innebär utformningen av frågorna en viss problematik. Det har inte ställs frågor till väljarna om vilket parti de anser ha den bästa politiken inom ett givet sakfrågeområde, vilket möjligtvis hade speglat vilket parti som upplevs vara mest kompetent för väljaren. Ifall en sådan frågeställning hade återfunnits hade det påvisat det nollsummespel som sakfrågeägarskap faktiskt är. Detta av den enkla anledningen att flera partier inte kan vara sakfrågeägare samt att flera partier inte kan bedömas vara det partiet som har bäst politik. (Christensen & Martinsson, 2014).

Flera studier har gjorts på individnivå för att uppskatta väljares uppfattning gällande partiernas kompetens i en given sakfråga. Som tidigare nämnt har studierna utgått från undersökningar som frågar efter ”vilket parti som är bäst...” på att hantera en sakfråga (Bellucci, 2006; Bélanger & Meguid, 2008). Andra forskare har alltså genomfört studier på liknande sätt.

Omkodningarna som har gjorts för variabeln sakfrågeägarskap är följande: Om en väljare på något sätt har uppgivit att ett parti har en bra politik har det fått värdet 1. Detta gäller även de respondenter som har uppgivit att alla partier har en bra sysselsättningspolitik. Respondenter som uppger att de inte vet betraktas som att de inte anser att partiet har en bra sysselsättningspolitik. Eftersom de explicit inte har uttryckt denna preferens har jag valt att exkludera de respondenter som har uppgivit svaret vet inte är på grund av det inte har en inverkan på resultatet. Antalet respondenter som inte vet om ett parti har en bra politik är desamma för alla partier. Hade jag däremot varit intresserad av inkludera väljarna som uppger att ett parti har en dålig politik hade en exkludering av respondenterna som inte visste vilka partier som har bra sysselsättningspolitik varit rimligare.

Eftersom det bara finns två värden är den beroende variabeln binär. Att den beroende variabeln är binär innebär att de övriga variabelernas förklaringskraft kommer att generera ett värde som uppger vad sannolikheten att en individ anser att ett parti har en bra politik beror på.

4.4 Oberoende variabel: Ideologisk kongruens, en proxyvariabel för responsivitet

För att undersöka om partierna är responsiva gentemot väljarna hade det varit optimalt att jämföra de enskilda väljarnas preferenser gällande ett givet policybeslut och jämföra detta med partiernas formulerade policybeslut. Tidigare försök att mäta responsivitet har framförallt fokuserat på att undersöka om regeringar är responsiva gentemot väljarna i avseende på hur av statsbudgeten som spenderas på ett given sakfråga (Biea, 2012).

Vad jag har funnit existerar inte ett sådant empiriskt underlag i ett svenskt kontext. Därmed behöver operationalisering göras som genererar en proxyvariabel, detta eftersom responsivitet inte direkt går att observera. För att kunna observera fenomenet ”responsivitet” blir det därför centralt att undersöka var den enskilda väljaren placerar sig på den ideologiska skalan. Detta har gjorts tidigare, och forskning påvisar att väljarnas egen placering på denna skala är relaterad till specifika policykonflikter, alltså därmed också policybeslut (Adams et al, 2009). Vidare verkar det dessutom finnas ett samband mellan sakfrågeåsikter och hur väljarna partiröstar, partiröstningen korrelerar dessutom med var väljarna placerar sig på höger-vänsterskalan (SCB, 2013). Tidigare undersökningar har alltså använt sig av andra variabler som påvisar väljarnas åsikter om policybeslut, även om inte detta sker på ett direkt sätt.

En viktig aspekt av responsivitet är här centralt att påpeka. Det är svårt att avgöra ifall partierna är responsiva gentemot väljarna eller om partiernas och väljarnas preferenser förändras parallellt med varandra, och inte som konsekvens av den andra (Matsubayashi, 2013) Detta är centralt för att förstå vilken aktör som driver en idé och vilken aktör som reagerar på idén. I uppsatsens fall partier och väljare. Det är generellt svårt att härleda förändringar i preferenser till en aktör då förändring ofta uppstår gradvis i ett samspel mellan aktörerna, alltså en reciprocial relation mellan aktörerna. Fokus ligger trots allt på hur väljarnas åsikter påverkar partibeteende. För att kunna mäta responsivitet på det sätt som uppsatsen ämnar är det därför centralt att anta att fixera en aktörs åsikt, vilket i detta fall blir väljarnas preferenser på kort sikt.

För att undersöka ifall partierna är responsiva gentemot väljarna är det centralt att undersöka var väljarna placerar partierna på höger-vänster skalan. För att minska godtyckligheten och subjektiviteten är det inte intressant att veta var den enskilda väljaren placerar partiet.

Istället kommer ett värde skapas utifrån var väljarna i genomsnitt placerar partiet. Om detta inte görs riskerar resultatet att påverkas av individers subjektiva åsikter om var varje parti är placerade på höger-vänsterskalan. Responsiviteten kommer med andra ord att operationaliseras som ideologisk överensstämmelse. Av denna anledning blir nivån av ideologisk överensstämmelse central, det vill säga det ursprungliga värdet och inte förändringen. Förväntningen är att det parti som ligger närmast väljarnas ideologiska preferenser med störst sannolikhet kommer att anses ha en ”en bra politik”. Ideologisk kongruens är alltså det absoluta värdet för väljarnas placering på höger-vänsterskalan minus partiets genomsnittliga placering. Höger-vänsterskalan går från 0 – 10, där 0 är långt till vänster, 5 är varken vänster eller höger och 10 är långt till höger.

Antagandet att ”väljarna har konstanta preferenser på kort sikt” är centralt för att förstå nivån av åsiktsöverensstämmelse. Utan detta antagande kan det lika gärna vara väljarna som kongruerar gentemot partierna.

4.5 Framträdande fråga

Eftersom att sakfrågan är framträdande är en förutsättning för att partierna skall ha incitament för att konkurrera om sakfrågeägarskapet är det en central variabel för den kausala modellen. Även denna variabel kommer att utgå från mikronivå, genom att utgå från en fråga som ställs i SNES som lyder: *Om du tänker på valet i år. Är det någon eller några frågor som är viktiga för Dig[sic] när det gäller vilket parti du tänker rösta på i riksdagsvalet den 19 september?* (Holmberg, 1986a).

Jag har kodat variabeln som 1 ifall respondenten har uppgivit att sysselsättningsfrågan är en viktig fråga. Övriga frågor har kodats som 0. Viktig att påpeka här är dessutom att Valundersökningarna har gett respondenten möjligheten att uppge fem frågor. Uppsatsen utgår endast från den första, då detta bör anses vara mest intuitivt för respondenten.

Antagandet är att ifall respondenter uppger att sysselsättning är en viktig fråga kommer det att öka sannolikheten att de uppger att partier har en bra sysselsättningspolitik.

4.6 Kontrollvariabler

För att undvika spuriösitet är det centralt att ha med ett antal kontrollvariabler i undersökningen. Eftersom forskningen har presenterat få variabler som beskriver individens egenskaper som kan tänka sig att påverka graden av sakfrågeägarskap har jag valt att utgå från som beskriver individens sociala och ekonomiska situation. Kontrollvariablerna är valda på grund av givet tidigare forskningsläge, dessa är kön, ålder och utbildning. Dessa variabler tenderar till att förekomma för att förklara politiskt beteende bland individer, och kan således tänkas ha en effekt på om väljarna anser att ett parti har bra sysselsättningspolitik (Esaiasson et al, 2017). Kontrollvariabeln som har skapats för utbildning är kodad som att eftergymnasial utbildning ger värdet 1, och i övriga fall värdet 0. Kodningen gör alltså ingen särskilning på längden av utbildning eller utbildningstypen. Detta genererar en bred bild av vad hög utbildning är. Kontrollvariabeln kan påverka ett eventuellt samband mellan proxyvariabeln ideologisk kongruens och sakfrågeägarskap. Väljare med hög utbildning röstar i högre grad på Miljöpartiet och allianspartierna (Oscarsson & Holmberg, 2013). Variabeln förväntas därför ha positivt samband med ideologisk kongruens och sakfrågeägarskap för dessa partier. Ett negativt samband förväntas finnas för partierna Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Kontrollvariabeln kön har kodats som att om respondenten är kvinna är värdet 1 och om respondenten är en man är värdet 0. Det finns en svag tendens att kvinnor tenderar att rösta vänster i högre grad än män (Ingelhart & Norris, 2000). Korrelationen för kön förväntas därför visa på ett positivt samband mellan proxyvariabeln ideologisk kongruens och sakfrågeägarskap för vänsterpartierna och för högerpartierna ett negativt samband. Eftersom kvinnor tenderar till att rösta vänster i högre grad än män finns det skäl att tro att sannolikheten är större att kvinnor anser att vänsterpartierna har bra sysselsättningspolitik.

Framförallt på de senaste valen har ett tydligare mönster uppkommit gällande ålder och röstval. Äldre tenderar att rösta på alliansen i högre utsträckning medan yngre i högre grad röstar på de röd-gröna partierna (SCB, 2016). Samma teoretiska logik som för kontrollvariabeln kön bör därmed skäligen gälla, men ett motsatt samband. Alltså när åldern ökar borde det finnas positiva sambandet öka ideologisk kongruens och sakfrågeägarskap för högerpartierna. Ett negativt samband återfinns mellan ideologisk kongruens och sakfrågeägarskap i de röd-grönas fall. Kodningen för ålder har sju stycken kategorier. Dessa intervaller är på nio år förutom för förstagångsväljarna där intervallet är på fyra år (18-22).

En variabel som tidigare har presenteras påverka upplevelsen av kompetens är partiidentifikation. Denna variabel har tidigare forskning (i andra kontexter än det svenska) visats påverka väljares bedömning av kompetens. Detta förklaras igenom att väljare som starkt identifierar sig med ett parti automatiskt kommer placera partiets position nära sina egna föredragna preferenser (Walgrave et al, 2014). Vi kan därmed anta att partiidentifikation fungerar som ett filter i vilket väljaren orienterar sig med. Anledningen till jag inte kommer att kontrollera för denna är för att det kan tänkas att den oberoende variabeln har en kausal effekt på partiidentifikation, detta är ett resultat av att ideologisk överensstämmelse är en proxyvariabel för responsivitet. Var en väljare placerar sig på höger-vänsterskalan kan tänkas påverka om väljaren identifierar sig med ett parti. Oavsett om korrelationen mellan både ideologisk kongruens och väljarnas upplevelse om ett parti har bra sysselsättningspolitik är stark så finns det en risk för selektionsbias i modellen. Detta eftersom vid inkludering av partiidentifikation skulle ideologisk kongruens påverkan på sakfrågeägarskap underskattas.

4.7 Generaliserbarheten

Uppsatsen har som ambition att kunna göra generaliserande slutsatser. Tidigare forskning pekar däremot på att rikare länder tenderar att ligga närmare medianväljaren i flera sakfrågor. Detta kan förklaras av att de rikare länderna helt enkelt har råd att vara responsiva. Det kan också förklaras av att medborgarna i länder med högre BNP tenderar till att vara mer insatta i politiken, samt att det finns ett mer utvecklat massmediesystem. Olika grader av responsivitet bland länder verkar dock inte vara beroende av detta men det verkar vara en grundförutsättning (Biea, 2012). Uppsatsen kommer därför inte kunna generalisera dessa resultat på alla länder, men det verkar finnas goda möjligheter att åtminstone generalisera resultaten till länder som liknar Sverige i detta avseende.

Sakfrågeägarskapet är mer bestritt i flerpartisystem eftersom det finns det större anledning för partierna att tävla om de frågor som präglar det politiska samtalet än de system som genererar ett lågt antal partier (Walgrave et al, 2014). Vidare fodrar olika valsystem olika grad av responsivitet, där t.ex. pluralistiska och presidentsystem i högre grad genererar responsivitet (Hobolt & Klemmensen, 2008). För att summera kan resultatet preliminärt generaliseras på västeuropeiska länder med flerpartisystem. Ytterligare studier krävs för att avgöra om resultaten kan tillämpas i andra kontexter.

Vidare kan också anta att operationaliseringarna appliceras bäst vid undersökningen av vissa svenska partier. Det bör rimligen vara så att undersökningen speglar hur ideologisk kongruens påverkar de partier som är mest tydligt förankrade i höger-vänsterdimensionen.

5. Resultat

Undersökningens resultat kommer att redovisas nedan. Till att börja med kommer jag att redovisa beskrivande statistik som anger grad av sakfrågeägarskap från 1979-2010. Sedan kommer jag redovisa väljarnas genomsnittliga placering för respektive parti. Jag kommer att börja med att presentera en bivariat regression mellan ideologiskt kongruens. Till sist kommer jag att presentera två stycken regressionsanalyser, den ena inkluderar kontrollvariablerna samt den variabeln framträdande fråga och den ena är en regression för 2006 för att noggrannare undersöka vad som eventuellt förklarar skiftet i sakfrågeägarskap. Analys och slutsats kommer att presenteras i separata delar längre ned i uppsatsen.

Tabell 1: Andel väljare som uppger att partierna har bra sysselsättningspolitik mellan 1979 – 2010.

	1979	1982	1985	1988	1991	1994	1998	2002	2006	2010
S	37.6%	56.23%	35.77%	43.88%	35.05%	36.18%	24.09%	30.92%	8.48%	27.62%
M	16.92%	20.8%	10.91%	6.5%	16.94%	14.85%	23.54%	15.87%	14.68%	45.88%
C	17.8%	19.8%	5.63 %	5.7%	7.62%	4.48%	7.28%	8.92%	7.78%	33.46%
FP	19.61%	15.09%	9.58%	6.38%	12.42%	6.7%	11.41%	15.29%	7.10%	32.71%
V	11.5%	14.36%	6.42%	5.38%	5.32%	6.23%	13.73%	11.36%	2.13%	15.72%
MP	-	-	-	0.68%	1.45%	0,02	7.28%	5.08%	1.18%	15.04%
KD	-	-	-	-	2.85%	1.92%	9.7%	8.1%	5.33%	31.51%
NyD	-	-	-	-	4.15%	0.3%	-	-	-	-
SD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.29%

Kommentar: Respondenterna bade nämna de partier de ansåg ha bra sysselsättningspolitik detta innebär att en respondent kunde svara att ett parti har bra sysselsättningspolitik eller att alla har det. Varje gång ett parti har nämnts i valfri kombination har det kodats som att partiet

har bra politik. Partier som åkte ur från riksdagen vid ett givet valår är också presenterat här. Det empiriska underlaget är hämtat från Valforskningsprogrammet 1979-2010. Det gulmarkerade partiet indikerar i detta fall att partierna är sakfrågeägare på aggregerad nivå.

Detta resultat tyder på att det finns en variation i sakfrågeägarskapet mellan partierna. Detta stämmer också inom Alliansen, där fyra partier genomförde en valkampanj som ett gemensamt regeringsalternativ. Resultatet visar också på att det fluktuerar relativt mycket från val till val. Socialdemokraterna gick från 30.92 % år 2002 till 8.48 % år 2006 vilket bör ses som ett gigantiskt tapp i sammanhanget. En annan intressant observation år 2006 är att samtliga partier tappade procentdelar jämfört med föregående val. Detta mönster upprepar sig 1985 och det omvända 1982, alltså att alla partier fick ökad procentandel. Tidigare forskning som har pekat på att kompetensbaserat sakfrågeägarskap inte är stabilt utan dynamiskt verkar också få stöd i denna undersökning.

Tabell två (se nedan) visar partiernas genomsnittliga placering på höger-vänsterskalan enligt respondenterna. Väljarnas genomsnittliga bedömning om var partierna befinner sig på höger-vänsterskalan har skiftat en del. Den största variationen återfinns i de två största partierna. Dessa partiers placering på höger-vänsterskalan skiftar mest på från det genomsnittliga värdet över tid. Detta skulle kunna tyda på att partierna har formulerat policybeslut som förknippas mer åt höger eller vänster, och att därmed upplever väljarna partiet som mer höger eller vänster.

Tabell 2: Medelvärde för partiernas och väljarnas höger-vänsterplaceringen mellan 1979 och 2010. Medelvärdet är genererat utifrån väljarnas bedömning av var partierna befinner sig på höger-vänsterskalan.

	Väljarna	S	V	M	FP	C	MP	KD	NyD	SD
1979	4.875857	2.880465	.9655034	8.841219	6.004027	6.171291	-	-	-	-
1982	5.010967	2.759783	.8781529	8.937451	5.982284	6.291699	-	-	-	-
1985	5.101895	2.789788	.9896373	8.964442	6.4645	6.195338	-	-	-	-
1988	5.014762	3.19967	1.223608	8.883257	6.704384	5.912207	4.481656	-	-	-
1991	5.461177	3.528535	1.382152	8.713674	6.520189	5.650882	4.307622	6.395226	7.970681	-
1994	4.929913	3.239963	1.263863	8.769977	5.779701	5.813845	3.883777	6.491881	7.577633	-
1998	5.194511	3.655131	1.554622	8.73031	6.400735	5.337756	3.945544	6.624228	-	-
2002	4.984709	3.758514	1.438272	8.686397	6.284817	5.681053	3.867759	7.079144	-	-
2006	5.226957	3.655446	1.321037	8.312438	6.65625	6.134208	3.537207	6.845041	-	-
2010	5.255814	3.312232	1.247439	8.313305	6.630753	6.282845	3.859611	6.806346	-	7.358095
Genomsnitt	5.101895	3,497577	1.222377	8.706875	6.354067	5.963277	3.978853	6.718203	7.784177	7.358095

Kommentar: Det empiriska underlaget är hämtat från Valforskningsprogrammet 1979 – 2010.

5.1 Regressionsanalyser

Sverigedemokraterna är inte representerade i regressionen eftersom det fanns för få observationer för att kunna göra en regressionsanalys med klustrade standardfel. Vidare är Ny demokrati endast representerade en gång i riksdagen, och därmed utesluter jag det partiet från tabellen. Det är desto mer intressant att undersöka resultatet på de partier som har varit representerade i riksdagen under en längre tid, det vill säga mer än 2 mandatperioder och uppåt.

Jag använder mig utav klustrade standardfel i regressionen. Anledningen till det är att ett viktigt antagande för en OLS-regression är att analysenheter inte är beroende av varandra. Genom att använda sig av klustrade standardfel beaktar undersökningen hur analysenheter korrelerar. Om detta inte görs tar inte OLS-regressionen hänsyn till variation mellan åren. Detta skulle medföra systematiska underskattningar av resultatet, och därmed innebära att standardfelen underskattas. Det skulle kunna ha medfört att uppsatsen fick ett skenbart statistiskt signifikant resultat (Cameron & Miller, 2015).

5.2 Bivariat resultat

Till att börja med vill jag presentera en bivariat LPM-regression mellan ideologisk kongruens och ifall väljarens anser att ett givet parti har bra sysselsättningspolitik. Ifall teorin jag har presenterat stämmer så borde b-koefficienterna vara negativa. Det vill säga desto längre ifrån väljarens placering på höger-vänsterskalan partiets genomsnittliga placering är, desto lägre sannolikhet att väljaren anser att partiet har en bra sysselsättningspolitik.

Samtliga traditionella riksdagspartier, alltså de partierna har haft representation i riksdagen varje val sedan 1979 i denna undersökning har ett signifikant resultat på åsiktsöverensstämmelsen mellan parti och väljare och om partierna har bra sysselsättningspolitik. Alla traditionella riksdagspartier (förutom Centerpartiet) har ett p-värde under 0,001. Socialdemokraterna och Moderaterna uppvisar störst värde på b-koefficienten. Variabeln bör tolkas som för varje steg på höger-vänsterskalan en väljare skiljer sig från partiets genomsnittliga placering sannolikheten att väljarna anser att partiet har bra sysselsättningspolitik på ett givet sätt. I Socialdemokraternas fall minskar sannolikheten att väljarna anser att partiet har en bra sysselsättningspolitik med 9,45 % ifall väljaren placerar sig -1 eller +1 på höger-vänsterskalan jämfört med Socialdemokraternas genomsnittliga

placering. I Moderaternas fall är b-koefficienten -0,0690, alltså minskar sannolikheten att väljaren anser att Moderaterna har en bra sysselsättningspolitik med 6,90 procent ifall väljarna skiljer sig Moderaternas genomsnittliga placering på höger-vänsterskalan. Detta gäller för övriga traditionella riksdagspartier också.

Tabell 3: Bivariat LPM-regressionsanalys. Beroende variabel: Kompetensbaserat sakfrågeägarskap, 1979-2010. Ostandardiserade b-koefficienter. Klustrade standardfel.

	S	V	MP	M	FP	C	KD
Ideologisk kongruens	-0.0945*** (0.00596)	-0.0304*** (0.00313)	-0.00578 (0.00491)	-0.0690*** (0.00858)	-0.0374** (0.00787)	-0.0270* (0.00875)	-0.0279 (0.0172)
Konstant	0.608*** (0.0444)	0.211*** (0.0231)	0.0496 (0.0270)	0.442*** (0.0580)	0.215*** (0.0379)	0.172** (0.0444)	0.149 (0.0828)
Observationer	18050	18050	10959	18050	18050	18050	8599
R2(justerad)	0.104	0.050	0.002	0.143	0.026	0.014	0.023

p<0.05 ,** p<0.01, *** p< 0.001

Kommentar: Det empiriska underlaget är hämtat från Valforskningsprogrammet 1979 – 2010.

5.3 Multivariat regressionsanalys

Kontrollvariablerna har även vissa fall en märkbar effekt på väljarnas upplevelse om partiet innehar en bra politik. Sannolikheten att kvinnor bedömer att samtliga traditionella riksdagspartier inte har en bra sysselsättningspolitik är högre utsträckning än män. Det partiet som påverkas mest av att variabeln kön är Socialdemokraterna. Hög utbildning, i detta fall eftergymnasial utbildning av alla slag, har också en signifikant positiv effekt för Vänsterpartiet, Folkpartiet och Moderaterna. Väljare med hög utbildning anser mer sannolikt att de har en bra sysselsättningspolitik. I övrigt är effekten marginell. Vidare verkar det justerade R² värdet inte att höjas väsentligt när kontrollvariablerna inkluderades. Kontrollvariablerna som inkluderades verkar alltså inte ha den förväntade effekten som presenterades tidigare. Det första bivariata sambandet påverkas inte nämnvärt av varken kontrollvariablerna eller av variabeln framträdande fråga.

Utifrån detta resultat verkar hypotes 1 bli bekräftad. Sannolikheten att en väljare anser att ett parti har en bra politik verkar påverkas av den ideologiska kongruensen. Hypotesen stärks av att resultaten är statistiskt signifikanta för de traditionella riksdagspartierna. För att vidare undersöka huruvida hypotesen kan bekräftas eller inte kommer jag att undersöka resultatet från valår 2006, eftersom ett sakfrågeägarskapsskifte skedde då. Om Moderaterna har ett större absolut värde på b-koefficienten än vad Socialdemokraterna borde hypotes 1 stärkas ytterligare.

Tabell 4: Binär OLS-Regressionsanalys, alltså LPM-modell, inkludering av kontrollvariabler. Beroende variabel: Kompetensbaserat Sakfrågeägarskap, 1979- 2010. Ostandardiserade b-koefficienter. Klustrade standardfelet inom parantes.

	S	V	MP	M	FP	C	KD
Ideologisk kongruens	-0.0948*** (0.00372)	-0.0314*** (0.00342)	-0.00650 (0.00566)	-0.0679*** (0.00806)	-0.0370*** (0.00774)	-0.0276* (0.00851)	-0.0271 (0.0172)
Ålder	0.00310 (0.00971)	-0.00167 (0.00209)	0.00198 (0.00205)	0.00682 (0.00370)	0.0108* (0.00473)	0.0157** (0.00342)	0.0143 (0.00828)
Viktig fråga	0.130** (0.0309)	0.0128 (0.0128)	0.00607 (0.0137)	0.0273 (0.0255)	-0.00705 (0.0230)	0.00527 (0.0253)	0.00916 (0.0216)
Utbildning	-0.0481 (0.0322)	0.0401** (0.00954)	0.0281 (0.0157)	0.0882** (0.0267)	0.0957** (0.0243)	0.0492 (0.0324)	0.0810 (0.0373)
Kön	-0.0867** (0.0227)	-0.0160* (0.00590)	0.00331 (0.00256)	-0.0357** (0.00859)	-0.0232* (0.00781)	-0.0226** (0.00540)	-0.00860 (0.00883)
Konstant	0.644*** (0.0576)	0.220*** (0.0255)	0.0327 (0.0178)	0.406*** (0.0466)	0.165*** (0.0175)	0.113** (0.0329)	0.0687 (0.0342)
N	16601	16601	9611	16601	16601	16601	7310
R2(justerad)	0.134	0.056	0.006	0.160	0.044	0.027	0.045

*p<0.05 ,** p<0.01, *** p< 0.001

Kommentar: Det empiriska underlaget är hämtat från Valforskningsprogrammet 1979 – 2010.

Tabell 5: Binär OLS-Regressionsanalys, alltså LPM-modell. Beroende variabel: Kompetensbaserat sakfrågeägarskap år 2006. Ostandardiserade b-koefficienter. Standardfelet inom parantes.

	S	V	MP	M	FP	C	KD
Ideologisk kongruens	-0.0690*** (0.0105)	-0.0341*** (0.00423)	-0.00562 (0.00387)	-0.101*** (0.00726)	-0.0626*** (0.00838)	-0.0360*** (0.00976)	-0.0393*** (0.00658)
Ålder	-0.00182 (0.00907)	-0.00405 (0.00506)	-0.00138 (0.00341)	-0.000431 (0.00909)	-0.00849 (0.00790)	0.0134 (0.00810)	0.00316 (0.00660)
Viktig fråga	-0.0248 (0.0369)	-0.00328 (0.0205)	-0.00244 (0.0139)	0.0585 (0.0369)	0.0592 (0.0321)	0.139*** (0.0330)	0.0982*** (0.0268)
utbildning	-0.0942** (0.0302)	0.0182 (0.0168)	0.0386*** (0.0114)	0.0795** (0.0302)	0.115*** (0.0263)	0.114*** (0.0270)	0.0689** (0.0220)
Kön	-0.0289 (0.0296)	0.0149 (0.0165)	0.00294 (0.0111)	-0.0764* (0.0296)	-0.0769** (0.0258)	-0.0380 (0.0265)	-0.0435* (0.0216)
konstant	0.434*** (0.0532)	0.191*** (0.0309)	0.0206 (0.0200)	0.580*** (0.0569)	0.287*** (0.0479)	0.0986* (0.0492)	0.134*** (0.0400)
N	712	712	712	712	712	712	712
R2(justerad)	0.070	0.084	0.014	0.233	0.120	0.072	0.087

*p<0.05 , ** p<0.01, *** p<0.001

Kommentar: Det empiriska underlaget är hämtat från Valforskningsprogrammet 1979 – 2010.

Resultatet från 2006 stärker hypotesen ytterligare. Förväntningen var att eftersom Moderaterna blev sakfrågeägare för sysselsättningsfrågan skulle b-koefficienten för ideologisk kongruens inneha ett större absolut värde än Socialdemokraterna. Detta stämmer, sannolikheten att väljarens upplevelse om Moderaterna har en bra sysselsättningspolitik minskar med 10,2% om en väljare placerar sig -1/+1 ifrån Moderaternas genomsnittliga placering, detta jämfört med Socialdemokraternas 6,61 %. Ett intressant resultat som går att utläsa från tabell 5 är att det justerade R² värdet för Moderaterna är väsentligt högre än övriga partier.

Hypotes två verkar däremot inte har bekräftas i resultatet. Variabeln viktig fråga har ingen statistisk signifikant effekt på sakfrågeägarskapet i allmänhet för partier. Det går därmed inte att motbevisa partierna kommer att formulera policybeslut som kongruerar med väljarnas preferenser i just denna sakfråga. Att frågan är viktig för väljare verkar inte vara någon förutsättning för att åsiktsöverensstämmelse skall påverka sakfrågeägarskapet. Anmärkningsvärt är att det finns en statistiskt signifikant positiv effekt för Socialdemokraternas sysselsättningspolitik.

Ett ytterligare intressant resultat som uppvisas i tabell 3-4 är det justerade R² värdet. Moderaterna och Socialdemokraterna uppvisar väsentligt högre R² värden än övriga partier. Detta innebär att variansen av Socialdemokraternas och Moderaternas sakfrågeägarskap förklaras högre grad av den presenterade modellen än övriga partier. En tolkning av resultat är att Socialdemokraterna traditionellt har varit sakfrågeägare (se tabell 1) och att Moderaterna har varit det parti som har varit närmast att vara sakfrågeägare och till slut tog över titeln som sakfrågeägare i sysselsättning år 2006.

6. Analys

För det första bekräftar uppsatsens resultat att det kompetensbaserade sakfrågeägarskapet fluktuerar. Vidare skiftar inte sakfrågeägarskapet inte särskilt många gånger men variationen i graden av sakfrågeägarskap ligger i linje med vad tidigare forskning har pekat på när det gäller kompetensbaserat sakfrågeägarskap.

Syftet med uppsatsen var att undersöka huruvida väljarbeteende påverkar sakfrågeägarskapet, och därmed undersöka om detta kan förklara skiften i sakfrågeägarskap. För att undersöka

detta har uppsatsen utgått från hur väljare upplever partiets kompetens i sakfrågan sysselsättning, och om partier har varit responsiva gentemot väljares policypreferenser. Undersökningen har genomförts på ett relativt långt tidsintervall för att undersöka om så är fallet över tid. Utifrån teorier som uppstod genom att kombinera diskursen från två forskningsfält, responsivitet och sakfrågeägarskap, formulerades två stycken hypoteser:

H1: Väljarnas preferenser i policybeslut styr hur partier formulerar policy, detta för att partier har intresse av att maximera väljarstödet

H2: Partier kommer i högre benägenhet att formulera policybeslut som kongruerar mer (därmed vara responsiva) med väljarnas åsikter i framträdande frågor.

Den första hypotesen lyckades utifrån operationaliseringen att bekräftas. Det vill säga att nivån av ideologisk överensstämmelse mellan parti och väljare påverkar sannolikheten att anse att ett parti har en bra politik. För vissa partier påverkar detta graden av sakfrågeägarskap mer än andra, där de stora partierna Socialdemokraterna och Moderaterna påverkas i högre grad än övriga partier. Ju högre grad av ideologisk överensstämmelse mellan väljare och parti desto högre grad av sakfrågeägarskap. Detta resultat stämmer på de fem stycken traditionella riksdagspartierna, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet. De partierna som inte har uppvisar detta resultat är Miljöpartiet och Kristdemokraterna. De fem förstnämnda, i synnerhet Socialdemokraterna och Moderaterna, är starkt associerade med höger-vänsterdimensionen. Det är därför troligt att operationaliseringarna inte passar lika bra för alla partier. T.ex. uppvisar varken Miljöpartiet eller Kristdemokraterna några signifikanta effekter. En tolkning av detta nollresultat är att det uppstår när partier inte är starkt associerade till sysselsättningsfrågan eller höger-vänsterdimensionen. Det är möjligt att de är invalda i riksdagen av just den anledningen, att de har fokuserat på sakfrågor som de traditionella riksdagspartierna inte har betonat i samma utsträckning.

Vidare pekar resultatet i tabell 5 på att den ideologiska kongruensen hade störst effekt på sannolikheten om väljarna betraktade att Moderaterna hade en bra sysselsättningspolitik. Detta kan alltså tolkas som att ideologisk kongruens i viss mån kan förklara varför väljare upplever att ett parti har en bra sysselsättningspolitik. Vidare bör man vara försiktig i hur man härleder det presenterade resultatet. Det är möjligt att det var andra variabler än ideologisk

kongruens som gjorde det mer sannolikt att väljarna upplevde att Moderaterna hade en bra sysselsättningspolitik år 2006. Att det justerade R² värdet är väsentligt mycket högre än för övriga partier är ett intressant resultat. En alternativ tolkning till att det är den ideologiska kongruensen som hade effekt på sakfrågeägarskapet är att de som låg ideologiskt nära moderaterna ansåg att de hade en bra sysselsättningspolitik eftersom de betonade fråga så pass starkt (Dahlberg & Martinsson, 2015).

Hypotes två verkar inte stämma utifrån resultatet. Det är endast på Socialdemokraternas sysselsättningspolitik som variabeln, framträdande fråga har en effekt. Hypotes två har alltså inget allmängiltigt stöd för partier i Sverige. En möjlig tolkning av att framträdande fråga endast hade effekt på Socialdemokraternas sysselsättningspolitik är Socialdemokraterna har bedömts vara sakfrågeägare inom sysselsättningsfrågan i åtta av tio val sedan 1979. Vidare är det utifrån detta resultat svårt att bedöma varför framträdande fråga endast påverkar väljares bedömning av Socialdemokraternas sysselsättningspolitik. Detta är ett resultat som det vore intressant att studera vidare.

Kontrollvariablerna har en marginell effekt på sambandet mellan ideologisk kongruens och väljarna anser att ett givet parti har bra sysselsättningspolitik. Detta utesluter däremot inte att sambandet uppsatsen visar är spuriöst. Framtida studier bör ta in andra faktorer för att kontrollera att sambandet fortfarande gäller.

7. Slutsats

Som jag har nämnt genom hela uppsatsen är det svårt att undersöka huruvida partierna medvetet förhåller sig till väljarnas policypreferenser baserat på det resultat som är presenterat ovan. Det är möjligt att förändring är en central del för att förstå responsivitet snarare än nivå av åsiktöverensstämmelse. Statistiskt är det svårt att härleda om responsiviteten beror på en medveten förändring av partiet. Frågeställningen är *Förändrar graden av responsivitet graden av sakfrågeägarskap?* Resultatet har visat att hur nära väljarna ligger partiet ideologiskt påverkar sannolikheten att väljaren anser att partiet har en bra sysselsättningspolitik. Utifrån slutsatsens resultat är det svårt att ge ett konkret svar på frågeställningen. Det verkar finnas incitament och förutsättningar för de traditionella riksdagspartierna att vara responsiva gentemot mot de enskilda väljarna som befinner sig på en viss del av höger-vänsterskalan. I synnerhet har Socialdemokraterna och Moderaterna incitament att vara responsiva gentemot väljarnas preferenser. Som tidigare nämnt är det

däremot svårt att visa att partierna har varit responsiva, och som resultat av detta fått en ökad grad av sakfrågeägarskap i sysselsättningsfrågan.

Tidigare forskning har som tidigare nämnt lagt stort fokus på att förklara skiften med hjälp av partistrategiska handlingar som t.ex. adressering och strategisk kommunikation (Walgrave et al, 2009; Dahlberg & Martinsson, 2015). Implikationerna av denna studie är att väljarnas preferenser inte endast är något som partier påverkar och därmed får en ökad grad av sakfrågeägarskap, det verkar vara en växelverkan mellan de olika aktörerna. Dynamiken mellan väljare och parti är mer komplex i avseende på sakfrågeägarskap än vad det tidigare har visats. Istället för att ge ett slutgiltigt svar om responsivitet påverkar graden av sakfrågeägarskap, och därmed förklarar skiften i sakfrågeägarskap, kan denna uppsats belysa relevansen av att inte anta att det är en aktör(parti) som påverkar fenomenet sakfrågeägarskap. Slutsatsen jag drar från mitt resultat är att det som avgör vilket parti som innehar sakfrågeägarskapet inte endast baseras på partiernas handlingar, utan kan också förklaras av hur nära partierna och väljarna är ideologiskt. Fenomenet sakfrågeägarskap är viktigt att få en ökad förståelse om eftersom det potentiellt i framtiden förklarar väljarbeteende och partibeteende i högre grad.

7.2 Framtida studier

Genom denna studie hoppas jag att det belystes att väljar-och partirelationen i avseende på sakfrågeägarskap är mer komplex och dynamisk än vad som har visats i tidigare studier. Eftersom resultatet pekar på att det finns indikationer på att väljarnas preferenser påverkar graden av sakfrågeägarskap i större utsträckning av vad tidigare gjort finns det anledning till att bedriva vidare forskning. I synnerhet finns det anledning att genomföra ytterligare studier för att besvara frågan: *Förändrar graden av responsivitet graden av sakfrågeägarskap?*

Ett sätt att undersöka huruvida responsivitet påverkar graden av sakfrågeägarskap är genom att genomföra en undersökning med experimentell design. Visserligen uppstår det problem att mäta faktiskt responsivitet även här, men ett sätt att undersöka om responsivitet påverkar väljarnas upplevda kompetens inom en sakfråga är att undersöka den upplevda responsiviteten.

För att testa den externa validiteten hade det varit intressant att genomföra studier på fler sakområden i den svenska kontexten. För att få utökad förståelse om sakfrågeägarskapet hade det varit rimligt att jämföra uppsatsens resultat med en studie som undersöker sakfrågor utan lika tydlig förankring i höger-vänsterskalan. Det vill säga går denna undersöknings resultat att generaliseras till fler andra frågor som präglar den svenska debatten. Möjligen är undersökningens operationalisering mer applicerbar på vissa sakområden samt vissa partier.

För att ytterligare testa den externa validiteten hade det varit rimligt att genomföra undersökningar på andra kontexter. Gäller resultatet för andra länder med starka höger-vänsterdimensioner? Gäller resultatet för länder som inte har lika stark höger-vänsterdimension?

8. Källförteckning

Adams, J., Haupt, A., Stoll, H. (2009) *What Moves Parties? The Role of Public Opinion and Global Economic Conditions in Western Europe*. Comparative Political Studies Volume 42 Number 5 May 2009 611-639.

Bélanger, & Meguid. (2008). Issue salience, issue ownership, and issue-based vote choice. *Electoral Studies*, 27(3), 477-491.

Bellucci, P. (2006). Tracing the cognitive and affective roots of 'party competence': Italy and Britain, 2001. *Electoral Studies*, 25(3), 548-569.

Biea, N. (2012). (In)congruence: A study of opinion-policy distance in 33 democracies. *CEU Political Science Journal*, 7(3), 290-324.

Budge, I., & Farlie, D. (1983). *Explaining and Predicting Elections Issue Effects and Party Strategies in Twenty-three Democracies*. London: George Allen and Unwin.

Cameron, A., & Miller, D. (2015). A Practitioner's Guide to Cluster-Robust Inference. *The Journal of Human Resources*, 50(2), 317-372.

Christensen, L., Martinsson, J. (2014). Measuring issue ownership. *LORE working paper*

2014:1 Gothenburg: University of Gothenburg, LORE

Christensen, L., Dahlberg, S. and Martinsson, J. (2015). *Changes and Fluctuations in Issue Ownership: The Case of Sweden, 1979–2010*. *Scandinavian Political Studies*, 38: 137–157

Dahlberg, S., Martinsson, J. (2015). Changing Issue Ownership through Policy Communication, *West European Politics*, 2015, 38, 4, 817

Downs, A. (1957). An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *Journal of Political Economy*, 65(2), 135-150.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan : Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (Femte upplagan. ed.). Stockholm: Wolters Kluwer.

Green, J., & Jennings, W. (2012). Valence as Macro-Competence: An Analysis of Mood in Party Competence Evaluations in Great Britain. *British Journal of Political Science*, 42(2), 311-343.

Binzer Hobolt, S., & Klemmensen, R. (2008). Government Responsiveness and Political Competition in Comparative Perspective. *Comparative Political Studies*, 41(3), 309-337.

Holmberg, Sören, Statistics Sweden (SCB). (1986). *Swedish election study 1979*. Version 1.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002509>

Holmberg, Sören, Statistics Sweden (SCB). (1986). *Swedish Election Study 1982*. Version 1.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002510>

Holmberg, Sören, & Gilljam, Mikael, Statistics Sweden (SCB). (1991). *Swedish Election Study 1985*. Version 1.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002511>

Holmberg, Sören, & Gilljam, Mikael, Statistics Sweden (SCB). (1991). *Swedish Election Study 1988*. Version 1.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002512>

Holmberg, Sören, & Gilljam, Mikael, Statistics Sweden (SCB). (1995). *Swedish Election Study 1991*. Version 1.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002513>

Holmberg, Sören, & Gilljam, Mikael, Statistics Sweden (SCB). (1997). *Swedish Election Study 1994*. Version 1.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002514>

Holmberg, Sören, Statistics Sweden (SCB). (2002). *Swedish Election Study 1998*. Version 1.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002515>

Holmberg, Sören, & Oscarsson, Henrik, Statistics Sweden (SCB). (2006). *Swedish Election Study 2002*. Version 1.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002643>

Holmberg, Sören, & Oscarsson, Henrik, Statistics Sweden (SCB). (2012). *Swedish Election Study 2006*. Version 2.0. Swedish National Data Service. <http://dx.doi.org/10.5878/002526>

Sören Holmberg, Henrik Oscarsson. University of Gothenburg, Department of Political Science (2017). *Swedish election study 2010*. Swedish National Data Service. Version 1.0. <https://doi.org/10.5878/002905>

Oscarsson, H. & Holmberg, S. (2013). *Nya svenska väljare*. Norstedts Juridik, Stockholm.

Horrace, W.C, Oaxaca, R. L. (2005) "Results on the Bias and Inconsistency of Ordinary Least Squares for the Linear Probability Model" (2005). *Economics Faculty Scholarship*. Paper 10

Inglehart, R., & Norris, P. (2000). The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective. *International Political Science Review*, Vol 21, No 4, s. 441-463

Matsubayashi, T. (2013). Do Politicians Shape Public Opinion? *British Journal of Political Science*, 43(2), 451-478.

Petrocik, J.R. (1996) Issue Ownership in Presidential Elections, with a 1980 Case Study *American Journal of Political Science*, Vol. 40, No. 3 (Aug, 1996), pp. 825-850. Förlag: Midwest Political Science Association

Page, B. I, Shapiro, R.Y.(1983) Effects of Public Opinion on Policy. *The American Political Science Review*, Vol. 77, No. 1 (Mar., 1983), pp. 175-190 Published by: American Political Science Association

Page, B. I, Shapiro, R.Y & Dempsey, G.R. (1987) What Moves Public Opinion? *The American Political Science Review*, Vol. 81, No. 1 (Mar., 1987), pp. 23-44 Published by: American Political Science Association

SCB (2013) Demokratistatistik rapport 16, Allt mer lättroliga väljare.

SCB (2016), Demokratistatistik rapport 16, Allt mer lättroliga väljare

Seeberg, H. (2017). How Stable Is Political Parties' Issue Ownership? A Cross-Time, Cross-National Analysis. *Political Studies*, 65(2), 475-492.

SNS (2017) *SNS Demokratirapport 2017. Samverkan och strid i den parlamentariska demokratin*. <https://www.sns.se/wp-content/uploads/2017/09/samverkan-och-strid-i-den-parlamentariska-demokratin.pdf>

Spoon, J-J., Klüver, H. (2015) *Voter polarisation and party responsiveness: Why parties emphasise divided issues, but remain silent on unified issues*. *European Journal of Political Research* 54: 343–362, 2015

Tresch, A., Lefevere, J., & Walgrave, S. (2015). 'Steal me if you can!' The impact of campaign messages on associative issue ownership. *Party Politics*, 21(2), 198-208.

Walgrave, S., Lefevere, J., & Nuytemans, M. (2009). Issue Ownership Stability and Change: How Political Parties Claim and Maintain Issues Through Media Appearances. *Political Communication*, 26(2), 153-172.

Walgrave, S., Lefevere, J., Tresch, Anke Daniela (2012) The Associative Dimension of Issue Ownership. *Public Opinion Quarterly*, 2012, vol. 76, no. 4, p. 771-782

Walgrave, S., Lefevere, J., & Tresch, A. (2014). The Limits of Issue Ownership Dynamics: The Constraining Effect of Party Preference. *Journal of Elections, Public Opinion & Parties*, 24(1), 1-19.

Wlezien, C. (1995). The Public as Thermostat: Dynamics of Preferences for Spending. *American Journal of Political Science*, Vol. 39, No. 4 (Nov, 1995), pp. 981-1000. Förlag: Midwest Political Science Association

Wlezien, C., & Soroka, S. (2012). Political Institutions and the Opinion–Policy Link. *West European Politics*, 35(6), 1407-1432.